

3 Yr. Degree/4 Yr. Honours 1st Semester Examination, 2023 (CCFUP)

Subject : Sanskrit

Course: SANS1011 (MAJOR)

Time: 3 Hours

Full Marks: 60

The figures in the right hand margin indicate full marks.
Candidates are required to give their answers in their own words
as far as practicable.

1. प्रत्येकात् विभागात् न्यूनतया प्रश्नत्रयं स्वीकृत्य दशप्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिपिमाश्रित्य समाधीयताम्।
2×10=20

विभाग: - 'क'

- (a) रघुवंशमहाकाव्यस्य रचयिता कः? अत्र कति सर्गाः सन्ति?
(b) 'प्रियङ्गो मे प्रिय इत्यनन्दात्'— इति मत्वा का कदा आनन्दिता अभूत्?
(c) 'विडौजस् कः' भवति? कश्च तस्य अग्रजः?
(d) सीता कदा किमर्थं पञ्चाग्निपः कर्तुमैच्छत्?
(e) प्रकृतिप्रत्ययः निरूप्यताम्—
(i) चक्रन्द
(ii) विहाय

विभाग: - 'ख'

- (a) किरातार्जुनीयम् इति महाकाव्यस्य टीकाकारः कः? तस्य टीकायाः नाम किम्?
(b) सन्धिविच्छेदः क्रियताम् —
(i) वसूपमानस्य
(ii) कुरवश्चकासति
(c) वनवासकाले युधिष्ठिरः कस्मिन् वने अवसत्? कस्तावत् 'वर्णिलिङ्गी'?
(d) 'क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः' - कोऽत्र वक्ता? 'क्व' शब्दद्वयस्य किं तात्पर्यम्?
(e) दण्डप्रयोगस्य विषये दुर्योधनः कां नीतिम् अनुसृतवान्?

विभाग: - 'ग'

- (a) 'वृहत्त्रयी' पदेन किं बोध्यते?
(b) महाभारतमवलम्ब्य एकस्य महाकाव्यस्य नाम लिख्यताम्। केन रचितं महाकाव्यमिदम्?
(c) रामायणे कति काण्डानि सन्ति? नामानि लिख्यन्ताम्।
(d) शारिपुत्रप्रकरणस्य रचयिता कः? प्रकरणेऽस्मिन् कति अङ्काः सन्ति?
(e) 'नैषधचरितम्' इति महाकाव्ये नैषधः कः आसीत्? महाकाव्यस्यास्य मुख्यरसः कः?

2. अधोलिखितेषु यथेच्छं प्रश्नचतुष्टयं लिख्यताम्। तन्मध्ये प्रश्नद्वयं अवश्यमेव संस्कृतभाषया समाधीयताम्। 5×4=20

(a) अर्थः लिख्यताम् —

नृपस्य वर्णाश्रमपालनं यत् स एव धर्मो मनुना प्रणीतः।

निर्वासिताऽप्येवमतस्त्वयाऽहं तपस्विसामान्यमवेक्षणीया॥

(b) अर्थः लिख्यताम् —

कृतप्रणामस्य महीं महीभूजे जितां सपत्नेन निवेदयिष्यतः।

न विव्यथे तस्य मनः न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः॥

(c) सप्रसङ्गं व्याख्यायताम् —

(i) वाच्यस्त्वया मद्बचनात् स राजा वह्नौ विशुद्धामपि यत् समक्षम्।

मां लोकवादश्रवणादहासीः श्रुतस्य किं तत् सदृशं कुलस्य॥

अथवा,

(ii) कृतारिषड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना।

विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्द्रिणा वितन्यते तेन नयेन पौरुषम्॥

(d) भावसम्प्रसारणं कुरु —

(i) वरं विरोधोऽपि समं महात्मभिः।

अथवा,

(ii) पयोदवातादिव दर्पणस्य।

(e) 'सौन्दरनन्दम्' इति काव्यं केन विरचितम्? काव्यस्यास्य वैशिष्ट्यानि संक्षेपतः लिख्यन्ताम्।

'सौन्दरनन्दम्' काव्ये रचयिता के? उक्त काव्ये वैशिष्ट्यसमूह संक्षेपे लेखो।

(f) 'शिशुपालवधम्' इति महाकाव्यस्य उत्सः कः ग्रन्थः? महाकाव्यस्यास्य विषये संक्षेपेण परिचयः प्रदेयः।

'शिशुपालवधम्' महाकाव्ये उत्स की? उक्त महाकाव्ये विषयवस्तु संक्षेपे लेखो।

3. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु कस्यचित् प्रश्नद्वयस्य उत्तरं प्रदेयम्।

10×2=20

(a) रामायणस्य रचनाकालमवलम्ब्य एकः प्रबन्धः विरचनीयः।

रामायणेर रचनाकाल अवलम्बने एकटि प्रबन्ध लेखो।

(b) कालिदासस्य काव्येषु प्रकृतेः यत् सौन्दर्यं चित्रितं तद वर्णयताम्।

कालिदासेर काव्ये प्रतिफलित प्रकृतिर सौन्दर्य चित्रित करो।

(c) 'रघुवंशम्' इति महाकाव्यस्य चतुर्दशसर्गानुसारं सीतायाः चरित्रं वर्णयताम्।

'रघुवंशम्' महाकाव्यानुसरणे सीतार चरित्र वर्णना करो।

(d) 'भारवेरर्थगौरवम्'— पाठ्यांशमनुसृत्य विचारयत।

पाठ्यांशानुसरणे 'भारवेरर्थगौरवम्' उद्धृतिर याथार्थ्य निरूपण करो।